

SPLOŠNE INFORMACIJE

MOJ OTROK VSTOPA NA TRG DELA ...

KAZALO VSEBINE

1. SPREMEMBA STATUSA OB ZAKLJUČKU ŠOLANJA.....	2
2. PRAVICA DO PRILAGODITEV IN DODATNE STROKOVNE POMOČI NA TRGU DELA – STATUS INVALIDA.....	2
3. POSTOPEK PRIDOBITVE STATUSA INVALIDA (PO ZZRZI)	3
4. ZAPOSLOTVENA REHABILITACIJA – DODATNA STROKOVNA POMOČ NA TRGU DELA	4
5. SPODBUJANJE IN PODPIRANJE ZAPOSLOVANJA OSEB S STATUSOM INVALIDA	5
5.1. Kvotni sistem zaposlovanja.....	5
5.2. Spodbude in olajšave za zaposlovanje invalidov.....	5
5.3. Zaposlitvena rehabilitacija	6
5.4. Invalidom posebej prilagojena podjetja.....	6
5.4.1. Invalidska podjetja	6
5.4.2. Zaposlitveni centri.....	6

1. SPREMEMBA STATUSA OB ZAKLJUČKU ŠOLANJA

Če mladostnik (do zaključka šolanja oz. do 26. leta) ne pridobi statusa invalida po [Zakonu o socialnem vključevanju invalidov \(ZSVI\)](#), se zanj smatra, da se bo lahko usposobil za samostojno življenje in delo. To pomeni, da bo po zaključenem šolanju vstopil na trg dela povsem izenačen z drugimi iskalci prve zaposlitve.

Odločba o usmeritvi po Zakonu o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami (ZUOPP) preneha veljati ob zaključku šolanja. Na trgu dela taka odločba zaenkrat ne prinaša posebnih pravic oz. ne omogoča urejanja posebnega statusa.

Mnoge razvojne posebnosti otroka, ki v času šolanja predstavljajo veliko oviro, pri opravljanju poklicnega dela ne vplivajo na uspešnost. Nekatere razvojne posebnosti do vključevanja na trg dela izginejo, se zmanjšajo ali pa jih mladostnik uspe ustrezno kompenzirati s svojimi močnimi področji. Tako številni posamezniki, ki so v času šolanja potrebovali prilagoditve in dodatno strokovno pomoč, svoje poklicno delo opravljajo brez kakršnihkoli težav in omejitev.

Če težave, ki so posameznika spremljale v času šolanja, zanj predstavljajo pomembno oviro tudi pri vključevanju v poklicno delo in zaposlitev, lahko pridobi **status invalida** na podlagi [Zakona o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov \(ZZRZI\)](#). Status se pridobi v postopku pred **rehabilitacijsko komisijo** pristojne območne službe Zavoda RS za zaposlovanje.

2. PRAVICA DO PRILAGODITEV IN DODATNE STROKOVNE POMOČI NA TRGU DELA – STATUS INVALIDA

Vsem posameznikom, ki imajo večje ovire pri zaposlovanju in poklicnem delu je v naši državi na voljo **široko razvejan in učinkovit podporni sistem**, ki nudi potrebno strokovno pomoč, spodbuja ustrezne prilagoditve delovnih mest in zaposlitve na ustreznih delovnih mestih.

Sistem je utemeljen v [Zakonu o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov \(ZZRZI\)](#).

Pravico do pomoči omenjenega podpornega sistema ima vsak posameznik, ki se vključuje na trg dela in ima **pridobljen status invalida**. Status je na trgu dela načeloma mogoče pridobiti na dva načina:

1. Na podlagi [Zakona o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov \(ZZRZI\)](#), če je posameznik:
  - prijavljen kot brezposelna oseba na Zavodu RS za zaposlovanje,
  - dopolnil starost 15 let oziroma ni star več, kot pogoj za pridobitev pokojnine za najnižjo pokojninsko dobo in
  - ni pridobil statusa invalida po drugih predpisih in
  - izpolnjuje naslednja merila:
    - trajne posledice telesne ali duševne okvare ali bolezni,
    - težave pri dejavnostih, ki vplivajo na zaposljivost in
    - izstopajoče ovire pri vključevanju v delovno okolje (na način, kot ga opredeljuje ustrezna mednarodna klasifikacija).
2. Na podlagi [Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju \(ZPIZ\)](#) pa lahko status invalida pridobijo posamezniki, ki so vključeni v sistem pokojninskega in invalidskega zavarovanja (torej imajo zadostno število let delovne dobe) ter se jim zaradi sprememb v zdravstvenem stanju, ki jih ni možno odpraviti, zmanjša zmožnost za poklicno delo.

3. POSTOPEK PRIDOBITVE STATUSA INVALIDA (PO ZZRZI)

Ko posameznik dopolni starost vsaj 15 let in ni vključen v redno šolanje, se lahko prijavi na Zavodu RS za zaposlovanje kot iskalec zaposlitve oz. brezposelna oseba. Ob tem mu je **dodeljen pristojni svetovalac**, katerega naloga je usmerjanje in pomoč pri razreševanju zaposlitvene problematike.

Če **posameznik pri svojem svetovalcu izrazi potrebo po dodatni strokovni pomoči pri iskanju zaposlitve** ali pa svetovalac sam na podlagi pridobljenih informacij oz. skozi delo s posameznikom zazna, da ima le-ta velike težave in ovire, ga napoti k **rehabilitacijskemu svetovalcu**.

Rehabilitacijski svetovalac je pristojen za individualno svetovanje brezposelnim osebam s statusom invalida ter **vodenje in usmerjanje postopkov zaposlitvene rehabilitacije in drugih postopkov** po Zakonu o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov (ZZRZI).

V okviru teh postopkov lahko posameznik z večjimi ovirami in težavami pridobi tudi poseben status - **status invalida**, ki prinaša določene posebne pravice pri vstopanju na trg dela in samem zaposlovanju.

Status invalida posamezniku podeli **rehabilitacijska komisija** na pristojnem Zavodu za zaposlovanje na podlagi ustreznih (medicinske in druge) dokumentacije ali pa rezultatov obravnave v postopkih zaposlitvene rehabilitacije.

Celoten postopek pridobitve statusa vodi in koordinira dodeljeni rehabilitacijski svetovalec.

4. ZAPOSLOTVENA REHABILITACIJA – DODATNA STROKOVNA POMOČ NA TRGU DELA

Zaposlitvena rehabilitacija na trgu dela pomeni podoben mehanizem kot dodatna strokovna pomoč in prilagoditve po odločbi o usmeritvi na področju šolstva. Posamezniku je v okviru zaposlitvene rehabilitacije zagotovljena poglobljena individualna in individualizirana strokovna pomoč pri vključevanju na trg dela ter iskanju ustrezne zaposlitve, pa tudi prilagajanje delovnega okolja in sredstev za delo, če to potrebuje.

Posameznika v postopke zaposlitvene rehabilitacije napoti pristojni rehabilitacijski svetovalec. Pomembno je vedeti, da je posameznik v rehabilitacijsko obravnavo lahko napoten **izključno na podlagi izražene lastne želje** in je vanjo vključen le, dokler sam tako želi.

Zaposlitvena rehabilitacija je opredeljena v 4. členu [Zakona o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov \(ZZRZI\)](#) kot »storitve, ki se izvajajo s ciljem, da se invalid usposobi za ustrezno delo, se zaposli, zaposlitev zadrži in v njej napreduje ali spremeni svojo poklicno kariero.«

Rehabilitacijska obravnava večinoma poteka pri specializirani organizaciji – [izvajalcu zaposlitvene rehabilitacije](#). Vključenim osebam – rehabilitantom je v času vključevanja na voljo stalna pomoč in podpora strokovnega tima, ki je sestavljen iz zdravnika medicine dela, prometa in športa, delovnega terapevta, tehnologa, psihologa in rehabilitacijskega svetovalca. V času obravnave se rehabilitanti ob ustrezni strokovni podpori vključujejo v **usposabljanje v podjetjih in na delovnih mestih, kjer obstaja realna možnost zaposlitve**.

Rezultat rehabilitacijske obravnave je zaposlitev na ustreznem delovnem mestu oz. vsaj **opredelitev vrste in oblike zaposlitve, ki jo je posameznik zmožen opravljati** in je zanj ustrezno usposobljen, če je skozi obravnavo ugotovljeno, da posameznik je zaposljiv. Če ugotovitve rehabilitacijske obravnave nakazujejo, da rehabilitant kljub dolgotrajnemu usposabljanju in maksimalnemu obsegu strokovne pomoči ni zmožen zadovoljivega funkcioniranja niti v najbolj prilagojenem delovnem okolju, je rezultat postopkov zaposlitvene rehabilitacije **pridobitev statusa začasno nezaposljive osebe**.

5. SPODBUJANJE IN PODPIRANJE ZAPOSLOVANJA OSEB S STATUSOM INVALIDA

Zdravstvene ter druge težave in ovire, ki posameznika ovirajo v vsakdanjem življenju, pomenijo tudi zmanjšano učinkovitost na delovnem mestu oz. nezmožnost opravljati določene delovne naloge. Naša ureditev s pomočjo sistema zakonskih obvez, spodbud in olajšav omogoča lažje zaposlovanje posameznikov s statusom invalida.

Zaposlitvene priložnosti oseb s statusom invalida tako med drugim povečujejo naslednji sistemski ukrepi:

5.1. Kvotni sistem zaposlovanja

Zakonska ureditev predvideva obveznost vsakega delodajalca, ki zaposluje nad 20 delavcev, da je med zaposlenimi vsaj 2 – 6% s statusom invalida (t.i. kvotno zaposlovanje).

V primeru, da delodajalec te svoje obveznosti ne izpolni, mora v [Javni štipendijski, razvojni, invalidski in preživninski sklad Republike Slovenije \(JPS\)](#) plačati v prispevek za vzpodbujanje zaposlovanja invalidov v višini 70 % minimalne plače za vsakega invalida, ki bi ga moral zaposliti za izpolnitev predpisane kvote.

O tem govori [Zakon o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov \(ZZRZI\)](#) v svojem VIII. poglavju.

5.2. Spodbude in olajšave za zaposlovanje invalidov

Poglavitna vira finančnih spodbud sta [Javni štipendijski, razvojni, invalidski in preživninski sklad RS \(JPS\)](#) ter [Zavod RS za zaposlovanje](#).

Oblike spodbud:

- Subvencije plač invalidom;
- Plačilo stroškov prilagoditve delovnih mest in sredstev za delo invalidov;
- Plačilo stroškov v podpornem zaposlovanju;
- Oprostitev plačila prispevkov za pokojninsko in invalidsko zavarovanje zaposlenih invalidov;
- Nagrada za preseganje kvote;
- Enkratne subvencije ob zaposlitvi.

Zakonodaja v določenih primerih predvideva tudi davčne olajšave ob zaposlitvi določenih skupin invalidov.

5.3. Zaposlitvena rehabilitacija

Delodajalcem izvajalci zaposlitvene rehabilitacije pomagajo pri vključevanju oseb s statusom invalida na konkretno delovno mesto, pri izvedbi postopka zaposlitve ter jim tudi po zaposlitvi nudijo določeno podporo (npr. informiranje in svetovanje, spremljanje funkcioniranja invalida, analiza in prilagoditev delovnega mesta, izbor najprimernejšega kandidata glede na potrebe delovnega okolja...). Vključevanje poteka postopoma, skozi večmesečno usposabljanje in spremljanje na konkretnem delovnem mestu, ob predhodni ustrezni pripravi kandidata ter po potrebi tudi bodočega delovnega okolja.

5.4. Invalidom posebej prilagojena podjetja

5.4.1. Invalidska podjetja

Invalidsko podjetje je podjetje, ki zaposluje najmanj 40% invalidov in ima podeljen ustrezen status s strani Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti.

Če ima posameznik pridobljen status invalida, se v invalidskem podjetju lahko zaposli neposredno, lahko pa do tega pride preko zaposlitvene rehabilitacije, kadar se ugotovi, da rehabilitantova delovna učinkovitost dosega vsaj 70 % običajne delovne učinkovitosti.

5.4.2. Zaposlitveni centri

Zaposlitveni center je podjetje, ki zagotavlja t.i. **zaščitno zaposlitev** - zaposlitev v prilagojenem delovnem okolju za invalide, ki dosegajo manj kot 70% običajne delovne učinkovitosti, potrebujejo individualiziran pristop in dodatno strokovno pomoč.

Zaposlitev v zaposlitvenem centru je mogoča le preko postopkov zaposlitvene rehabilitacije, z odločbo o zaščitni zaposlitvi.